

# VALSTYBĖS SIENOS APSAUGOS STIPRINIMAS

2024 m. kovo 26 d.

Nr. 4-1(RN)

## SANTRAUKA

NEJSLAPTINTA

### Audito svarba

Vienas iš Nacionalinės saugumo strategijos uždavinių – stiprinti ES išorės sienos apsaugą. Poreikis ją stiprinti ypač padidėjo 2021 m. birželį, kai Lietuva susidūrė su neteisėtų migrantų antplūdžiu. Skubiai reaguojant į susiklosčiusią situaciją buvo imtasi veiksmų fiziniam barjerui ties siena su Baltarusijos Respublika įrengti. Didinant viešąjį saugumą 2023 m. baigti modernių ES išorės sienos stebėjimo sistemų diegimo darbai, pradėti 2004 m. Siekiant užtikrinti efektyvų ir saugų Valstybės sienos apsaugos tarnybos pareigūnų funkcijų atlikimą, pareigūnai aprūpinami priemonėmis pagal nustatytus standartus. Tarnybos pareigūnų aprūpinimo priemonėmis klausimas ypač svarbus tapo dėl karo Ukrainoje pasikeitus saugumo situacijai šalyje, nes nepaprastosios padėties ir mobilizacijos metu Valstybės sienos apsaugos tarnyba turi vykdyti papildomas funkcijas, o karo padėties metu – įsijungti į ginkluotąsias pajėgas.

### Audito tikslas ir apimtis

Audito tikslas – įvertinti, ar visa ES išorės siena Lietuvoje stebima taikant modernias sienos stebėjimo technologijas, ar Valstybės sienos apsaugos tarnybos pareigūnai aprūpinami priemonėmis pagal nustatytus standartus, ar pasirinktos procedūros įrengiant fizinį barjerą padėjo jį greičiau įrengti.

Audituojami subjektai:

- ✓ Vidaus reikalų ministerija, nes formuoja valstybės politiką viešojo saugumo srityje, organizuoja, koordinuoja ir kontroliuoja jos įgyvendinimą.
- ✓ Valstybės sienos apsaugos tarnyba prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos, nes įgyvendina valstybės politiką valstybės sienos apsaugos ir jos kirtimo kontrolės srityse, o karo metu priklauso ginkluotosioms pajėgoms ir gina valstybę.

- ✓ UAB „EPSO-G“, nes vykdė fizinio barjero įrengimo projektą.

Audituojamas laikotarpis – 2017–2023 m., vertinant stebėjimo sistemų įdiegimą, ir 2022–2023 m., vertinant pareigūnų aprūpinimą priemonėmis. Fizinio barjero įrengimo vertinamas laikotarpis – 2021–2022 m.

Auditas atliktas pagal tarptautinius aukščiausiųjų audito institucijų standartus siekiant gauti pakankamą užtikrinimą. Audito apimtys ir taikyti metodai išsamiau aprašyti 2 priede „Audito ir vertinimo apimtys ir metodai“ (23 psl.).

## Pagrindiniai audito rezultatai

Visa Lietuvoje esanti ES išorės siena stebima taikant modernias sienos stebėjimo technologijas, tačiau vėluojantis ir nesuplanuotas 19 iš 25 stebėjimo sistemų atnaujinimas ateityje kelia riziką dėl tinkamos ir nepertraukiamos ES išorės sienos stebėsenos taikant stebėjimo sistemas.

### RIBOTO NAUDOJIMO, IPSS

<...>

### NEJSLAPTINTA

Siekiant suvaldyti neteisėtų migrantų antplūdį, pažeidžiamiausiuose pasienio ruožuose įrengtas fizinis barjeras 3 mėnesiais greičiau nei likusiuose, pritaikius neskelbiamų derybų su vienu tiekėju procedūras.

## 1. Ateityje rizikuojama neužtikrinti nepertraukiamos ES išorės sienos Lietuvoje stebėsenos stebėjimo sistemomis

Sienos stebėjimo sistemos Lietuvoje įdiegtos ties visa ES išorės siena, bet nustatėme atvejų (12,4 km iš patikrinto 181 km), kai dėl gamtinių-geografinių sąlygų vaizdo kameros įrengtos toliau (100–800 m) nuo sienos linijos. Šiais atvejais sienos stebėsenai užtikrinti naudojamos papildomos priemonės. Nors vaizdo kameros įrengtos toliau nuo sienos linijos, nepertraukiamas ES išorės sienos stebėjimas užtikrinamas pasienio ruože, kuriame galioja pasienio teisinis režimas (1.1 poskyris, 10 psl.).

Siekiant užtikrinti tinkamą sienos stebėjimo sistemų funkcionavimą, jos turi būti atnaujinamos kas 5–7 metus. Iki 2030 m. turėtų būti atnaujintos visos 25 stebėjimo sistemos, tačiau pažangos priemonės „Stiprinti ES išorės sienos ir neteisėtos migracijos kontrolės pajėgumus ir gebėjimus“ apraše suplanuota atnaujinti šešias, kurioms numatyta ES parama. Stebėjimo sistemų atnaujinimas vėluoja – iki 2025 m. turėtų būti atnaujinta 10 iš 25. Keturioms iš jų finansavimo dar neskirta, nors 2023 m. rudenį turėjo būti pradėtos viešųjų pirkimų procedūros dviejų iš jų atnaujinimui, o dar dviejų turėtų prasidėti iki 2024 m. balandžio. Laiku neatnaujinus stebėjimo sistemų, rizikuojama prarasti dalį jų funkcionalumo ir neužtikrinti stebėjimo jomis 24/7 režimu. Rizikai suvaldyti gali tekti papildomai panaudoti kitas priemones ir išteklius (1.2 poskyris, 13 psl. ir 1.3 poskyris, 15 psl.).

### RIBOTO NAUDOJIMO, IPSS

<...>

**NEJSLAPTINTA****3. Pažeidžiamiausiuose pasienio ruožuose fizinis barjeras įrengtas 3 mėnesiais greičiau nei likusiuose**

Fizinio barjero įrengimo projekto pirmas etapas dėl skubos pritaikius neskelbiamų derybų su vienu tiekėju procedūras atliktas 3 mėnesiais greičiau nei antras etapas. Už darbus pirmame etape sumokėta 3,4 mln. Eur be PVM daugiau, lyginant su kaina, kuri būtų sumokėta pritaikius antrojo etapo vidutinius analogiškų darbų įkainius. Tai galėjo lemti ne tik ypatingos skubos pirmo etapo darbai, kuriems atlikti reikėjo organizuoti medžiagų įsigijimą ir darbų vykdymą per trumpą laiką, bet ir sudėtingesnės pasienio ruožų gamtinės, reljefo sąlygos ir privažiavimo galimybės, bandomieji pirmo etapo darbai, kuriems rangovas turėjo parinkti darbų technologiją ir ją tobulinti darbų vykdymo eigoje (3 skyrius, 17 psl.).

**Rekomendacijos****Vidaus reikalų ministerijai**

1. Siekiant sudaryti prielaidas ES išorės sienos Lietuvoje stebėjimui 24/7 režimu užtikrinti, rekomenduojame suplanuoti visus veiksmus ir reikiamą finansavimą Viešojo saugumo stiprinimo ir plėtros programos rezultato rodikliui „ES išorės sienos (Lietuvos Respublikos dalies), stebimos taikant modernias sienos stebėjimo technologijas, dalis, 100 proc.“ išlaikyti iki 2030 m. (1-asis pagrindinis audito rezultatas).

**RIBOTO NAUDOJIMO, IPSS**

&lt;...&gt;

**NEJSLAPTINTA**

Rekomendacijų įgyvendinimo priemonės ir terminai, laukiamas audito poveikis ir pokyčių vertinimo rodikliai pateikti ataskaitos dalyje „Rekomendacijų įgyvendinimo planas“ (21 psl.). Aktualią informaciją apie rekomendacijų įgyvendinimo būklę, rezultatus ir įvykusius pokyčius yra skelbiama atviruose duomenyse Valstybės kontrolės interneto svetainėje <https://www.valstybeskontrole.lt/LT/AtviriDuomenys>.